

NUL IV
VI 1935

Redacția și administrația
BUCUREȘTI
Calea Victoriei No. 5
TELEFON 070-10

Victoria

16 PAGINI 2 L. E.

Director și proprietar
MARTON HERTZ

Redactor responsabil
ST. FR. E. A. M. A.

ZIAR COTIDIAN CU ULTIMELE NOUȚĂȚI ȘI ȘTIRI LITERARE

DUMBOVNICUL

SĂTĂNGI

MOȘIE

CIOSCA

CRISAN

MARTIRII • NEAMULUI

— Nu e bine așa! — zise maiorul, când generalul Preiss îi dădu documentul

**Tragerea marilor premii
ale romanului**

„VRAJA MILIOANELOR“

Duminică 9 Iunie a c. ora 10 jum. a. m., va avea loc în saloanele de sus ale cinematografului „Roxy“ din ștr. Lipscani No. 53, tragerea marilor premii pe care EDITURA IG. HERTZ le oferă cititorilor romanului „VRAJA MILIOANELOR“

Aceste premii constau din:

- 1 automobil „Rolls Royce“,**
cu două caroserii, una de vară și una de iarnă.
- 5 aparate de radio,**
- 3 biciclete noi.**

În cadrul acestei festivități, un mănunchiu de valoroși scriitori români vor citi fragmente din operele lor.

Cităm:

Petre Bellu: fragment din «Cazul doamnei Predescu»
Const. Barcaroiu: o poemă din vol. «Florile roșii»
Iuliu Lazăr: anecdote originale.

Intrarea liberă

40.000

exemplare s'au vândut

din noul roman

al lui PETRE BELLU

„Cazul doamnei Predescu“

„Aflând despre acest orîin împărătesc, Românii au tot aşteptat ca el să le fie adus la cunoştinţă. Văzând însă că publicarea lui întârzie şi că, mai mult, asupririle Ungurilor devin tot mai de nesuferit, s'au gândit să forţeze publicarea ordinului.

— Ah, Ungurii ăştia, Ungurii ăştia! — exclamă guvernatorul, infuriat. — De câte ori nu le-am spus să se poarte mai blând cu iobagii, pentru ca oamenii să nu mai aibă de ce să se tot plângă. Dar nu vor să mă înţeleagă şi eu ştiu, simt, că asta o să-i coste capul, tocmai fiindcă Măria Sa îşi pleacă urechile la plângerile lor. Dar, în sfârşit... (De rog, urmează, domnule maior!

— Or, — continuă maiorul să mintă. — Românii s'au gândit la un mijloc sigur de a face să se publice ordinul împăratului. Ei au hotărît să trimită la Excelenţa Voastră o delegaţie de Moţi, cari să vă întrebe, dacă este adevărat că împăratul a dat o asemenea poruncă. Iar dacă s'a dat, de ce nu se publică? În cazul când Excelenţa Voastră ar răspunde că la Sibiu n'a sosit nicio asemenea poruncă, delegaţia să vă ceară — aşa după cum a hotărît tot împăratul — să le daţi răspunsul în scris. Cu acest răspuns scris apoi, urmează ca Horia să se ducă din nou la Viena şi să-l arate Măriei Sale, dovedind astfel că poruncile lui nu sunt ascultate nici chiar de aceia, cari îl reprezintă pe el în Ardeal.

„Pentru a aduce această primejdie la cunoştinţa Excelenţei Voastre, am alergat cum am putut mai repede dela Alba Iulia aici, ca să sosesc înaintea delegaţiei. Fiindcă, dacă Excelenţa Voastră nu avea cunoştinţă de ceea ce s'a pus la cale şi răspundea delegaţiei că ordinul împărătesc n'a sosit la Sibiu, chestiunea ajungea la urechile împăratului şi nu trebie să vă mai atrag luarea aminte asupra urmărilor pe care le-ar fi avut aceasta.

Baronul Bruckenthal începu să se plimbe din nou prin odaie. anoi zise lui Salines:

— Dragă domnule maior, ai fi atât de bun să ne lași puțin singuri? Aș vrea să vorbesc ceva cu domnul general. După aceea te voi chema din nou, ca să vedem ce este de făcut în chestiunea aceasta și să vedem cum îți putem arăta mulțumirea noastră pentru serviciul pe care ni l-ai adus.

— De răsplată nu poate fi vorba, Excelență — răspunse maiorul, cu un zâmbet mândru. — Ceea ce am făcut, am făcut pentru vechiul meu camarad de școală, generalul Preiss și pentru Excelența Voastră, pe care voiam să-l feresc de neplăcerile unui atare complot. Dar nicio clipă nu m'am gândit la o răsplată.

Guvernatorul rămase cam mirat auzindu-l pe Salines, despre care avea o părere foarte rea, vorbindu-i astfel.

— Atunci, primește cele mai sincere mulțumiri din partea mea și te rog să fii încredințat că ușa mea îți va fi veșnic deschisă și cu orice rugămințe ai veni, ea este mai dinainte împlinită. Te mai rog să nu te superi că vreau să rămân singur cu baronul Preiss, dar sunt chestiuni de stat, asupra cărora suntem siliți să ținem cea mai desăvârșită taină.

— Vă rog Excelență! — răspunse maiorul și ieși, încântat că izbânda fusese și de astă dată de partea lui, că minciunile țesute cu atâta măiestrie aveau să-și atingă scopul.

84. — O minciună cu urmări bune pentru Români

— Preiss... generale... ce ne facem? — exclamă guvernatorul, îngrijorat, de îndată ce ușa se închise în urma lui Salines. — Motii au venit într'adevăr și au spus că vor să vorbească cu mine, în legătură cu ordinul împăratului, privitor la înrolarea grănicerilor. Așa dar, nu mai încap născut niciun fel de îndoială că omul dămitele nu minte.

— Asta am știut-o eu de ieri, numai că dumneata n'ai vrut să mă crezi! — răspunse generalul.

— Acum nu-mi mai face și dumneata imputări! zise guvernatorul, necăjit. — Am auzit vorbindu-se lucruri atât de urâte de omul acesta, încât eram îndreptățit să mă îndoiesc de adevărul spuselor sale. De altfel, nici chiar dumneata nu mi-ai vorbit cu prea mare însuflețire despre el. Dar acum în zadar ne facem reproșuri. Sigur este că Românii știu despre ordinul împăratului și tot atât de sigur este că hoții aceștia au de gând să ne piardă pe amândoi.

— Pe amândoi? făcu generalul, mirat. — Dar eu întrucât pot fi amestecat în chestiunea asta?

— Și dumneata ai primit doar o copie de pe ordinul împăratului!

— Da, dar în copia pe care am primit-o eu — zise generalul — scrie lămurit că amănuntele de executare ale ordinului îmi vor fi comunicate de către guvernul Transilvaniei. Or, eu mă pot scuza foarte ușor, spunând că am așteptat să mi se comunice aceste amănunte. Deci, mie nu mi se poate găsi nicio vină.

— Dragă generale, — răspunse guvernatorul — nu are niciun rost să căutăm să aruncăm vina unul asupra altuia. Fiindcă, după cum dumneata spui că ai așteptat să ți se comunice amănuntele, așa și eu aș putea spune că am așteptat ca dumneata, comandantul militar, de specialitatea căruia se ține chestiunea, să vii să-mi faci propuneri, sau măcar să vii să mă întrebi, ce se aude cu ordinul cutare al Măriei Sale.

— Dar oare n'am venit — făcu Preiss, mirat și revoltat în același timp. — N'am venit și dumneata însuși mi-ai spus să mai lăssăm ordinul, să nu-l publicăm, fiindcă Ungurii au făgăduiala împăratului că va reveni asupra lui?

— Dar nici întrebarea dumitale și nici răspunsul meu nu este scris undeva! — făcu guvernatorul.

Iar când văzu că generalul Preiss sare de pe scaun și se pregătește să-i răspundă pe un ton, care nu i-ar fi convenit, urmă repede :

— Dragul meu, asta cu privire la răspunsul dumitale. Nu însemnează însă că am de gând ca, bizuindu-mă pe faptul că nu există nicio dovadă scrisă, eu să tăgăduiesc orice întrebare din partea dumitale, în această chestiune. Doamne ferește ! Am vrut numai să-ți arăt că, dumneata, în cazul unei disgratii, n'ai fi mai puțin amenințat decât mine. Astfel stând lucrurile, tocmai de aceea l-am rugat pe maior să ne lase singuri, ca să ne putem sfătui, spre a vedea ce este de făcut, adică spre a găsi un mijloc să ieșim din încurcătură.

Generalul se liniști foarte repede. Nu era un om supărăcios, sau chiar când se supăra, îi trecea repede.

— Dar mijlocul de a ieși din încurcătură este foarte simplu — făcu el. — N'avem decât să publicăm ordinul împăratului chiar astăzi !

— Nu, asta nu se poate ! — răspunse însă guvernatorul, cu hotărîre. — Asta i-ar atîta pe Unguri împotriva noastră și știi foarte bine că Ungurii au un sprijin foarte puternic la Curtea din Viena.

— Dar ce vrei să faci ? Să le dai Moșilor în scris că ordinul împăratului nu se cunoaște la Sibiu ? Asta însemnează să-ți iscălești singur osânda.

— Da, nici asta nu se poate — recunosc guvernatorul. — Dar uite ce idee mi-a venit. Ce-ar fi dacă, fără să publicăm ordinul, dumneata, în calitate de comandant suprem al armatei din Ardeal, ai trimite un ordin comisarului de război, dela Alba Iulia, să-i înroleze pe Români printre grăniceri ?

— Și să mă pun numai eu rău cu Ungurii, nu-i așa ? — făcu generalul. — Nu, dragul meu, nu mai scoate castanele din foc cu mâinile mele !

— Dragă baroane, dumneata judeci lucrurile prea repede și nu vrei să te gândești puțin mai temeinic asupra lor — făcu guvernatorul, lingușitor.

— Fiindcă, dacă ai judeca puțin mai încet, nu așa de pripit, cu mintea dumitale ageră ai vedea că alta este situația dumitale la Viena și alta a mea. Dumnezeu nu atârni decât de Măria Sa Împăratul. Pe când eu, trebuie să fiu nu numai pe placul împăratului, ci mai ales pe placul Ungurilor, cari alcătuiesc majoritatea Dietei transilvănene. Iată pentru ce, numai dumneata mă poți ajuta să scap din încercătură, fără a-i supăra nici pe Unguri și nici pe Români.

— Dar un lucru rămâne neîndoielnic: eu mă pun rău cu Ungurii ! — zise Preiss.

— Nu, vom găsi mijlocul să nu te pui nici dumneata rău cu Ungurii. Și iată cum: Ungurilor le vom spune că cei dela Viena au cerut să le răspundem ce se aude cu ordinul privitor la înrolarea Românilor. Și atunci, pentru a scăpa, și pentru a putea răspunde că porunca se execută, am hotărît cu d-ta, ca ordinul să nu se publice, ci să dai numai un ordin personal comisarului de războiu din Alba Iulia, ca să-i înroleze pe cei zece Moți cari s'au prezentat aici. Voiu arăta Ungurilor că această soluție este chiar spre binele lor, fiindcă pe de o parte vom putea scoate ochii celor dela Viena, iar pe de altă parte, pentru ei, cei zece iobagi cari se vor face grăniceri, nu însemnează nimic, dacă scapă deocamdată ca cel puțin alți iobagi să nu se mai facă grăniceri.

Guvernatorul începu apoi să-i aducă aminte generalului că și el l-a servit altă dată și mai caută să-l încante, făgăduindu-i ca prin legăturile sale dela Viena să stăruiască să i se mai dea o distincție. În același chip, cu promisiuni și lingușeli, guvernatorul izbuti să-l câștige pe baronul Preiss de partea sa.

În sfârșit, când se învioră asupra celor ce urmau să se facă, guvernatorul îl chemă pe Salines înăuntru și-i spuse și lui cele hotărâte.

La început Salines găsi că hotărârea nu era bună, fiindcă Românii nu se vor mulțumi cu înrolarea numai a celor zece delegați din Hăpria.

Ticălosul ştia că-i făgăduise lui Coriolan altfel şi încerca să smulgă dela Sibiu o aprobare așa după cum o făgăduise el voinicului.

În cele din urmă însă, văzând că rămăsese înţeles ca ordinul către comisarul de războiu din Alba Iulia să fie scris de Preiss, se învoi, nădăjduind că-l va hotărî pe acesta să trimită ordinul așa cum voia el.

Şi, într'adevăr, ticălosul nu se înşelase.

Dela guvernator, Salines plecă copleşit de mulţumire acestuia şi se înapoia cu Preiss la locuinţa baronului.

Generalul se așază îndată să scrie chiar el însuși ordinul către Ortmayer.

În acest ordin Preiss porunceă lui Ortmayer că cei zece delegați din comuna Hăpria, cari se vor prezenta la el, să fie înrolați printre grăniceri.

— Nu-i bine așa ! — zise însă maiorul, când generalul îi dădu documentul să-l citească şi el. — Românii vor înţelege că este vorba numai de un fleac, cu care să li se scoată ochii şi Horia tot se va duce la Viena, să se plângă. Acum, dumitale, fiindcă îmi ești prieten, pot să-ți mai spun şi altceva ce nu i-am spus guvernatorului. Horia este foarte bine văzut la Curtea împăratului.

— Ştiu şi eu asta ! — făcu generalul.

— Cu atât mai bine ! reluă Salines. — Ei bine, Horia a izbutit să-l convingă pe împărat că, numai când Românii vor fi liberi şi stăpâni pe tot pământul, pe care Ungurii li l-au luat cu hapea, numai atunci împăratul va putea avea în Ardeal o armată pe care să se poată bizui. Fiindcă, dreptrecunoştinţă că l-a scăpat de iobăgie, Românul va fi în stare să se arunce şi în foc pentru împărat şi ţara lui. Împăratul crede asta şi este hotărît să redea Românilor libertatea. El nu se teme de Unguri. făcând aceasta, decarece Ungurii sunt mai puţin numeroşi în Ardeal decât Românii. Astfel stând lucrurile, cred că este chiar în interesul dumitale să te pui bine cu Ro-

măniî, cari în câteva luni vor deveni conducătorii Ardealului, în locul Ungurilor.

— Ce tot spui?—exclamă generalul. — Eu ştiam că Horia se bucură de protecţia împăratului, dar mai ştiam că în urma atentatului care s'a săvârşit asupra Măriei Sale, în apropiere de Galda, Românii au căzut în disgraţie.

— Te înşeli grozav — răspunse mincinosul. — La început, într'adevăr, aşa a fost. Dar Horia a izbutit să restabilească adevărul şi în privinţa aceasta. El a trimis-o la Curte pe iobaga, cu care Ungurii au înscenat atentatul şi aceasta i-a mărturisit Măriei Sale că fusese plătită de Unguri, ca să tragă asupra căleştii împărăteşti.

— Ce tot spui ? — făcu credulul general iarăşi.

— Intocmai după cum ai auzit — repetă maiorul. — Cred că ai avut prilejul să te încredinţezi şi eu delegaţii din Hăpria că eu sunt bine informat. Aşa dar, împăratul este acum foarte pornit împotriva Ungurilor şi, în ascuns, pregăteşte nişte reforme, care vor schimba cu totul faţa Ardealului. Iată pentru ce, eu sunt de părere să dai un astfel de ordin, cu care, mai târziu, când stăpâni în Ardeal vor fi Românii, să poţi dovedi oricând, că dumneata ai ţinut cu ei.

— Dar cum vrei să mai schimb ordinul acesta, când am hotărît cu Bruckenthal care să fie cuprinsul lui ? — se văicări generalul.

— Foarte uşor ! — răspunse însă vicleanul Salines. — Iată ce spui dumneata în ordinul pe care l-ai şi făcut :

« Cei zece locuitori din comuna Hăpria, cari se vor prezenta spre a fi înrolaţi, să fie înscrşi ca grăniceri, împreună cu toate familiile lor ».

« Ei bine, dacă ordinul acesta se schimbă numai puţin, guvernatorul nici nu va băga de seamă, iar dumneata îţi vei ajunge scopul.

— Şi cum zici să schimb ordinul ?

— Uite așa : «Locuitorii din comuna Hăpria, cari se vor prezenta spre a fi înrolați, să fie înseriși ca grăniceri, împreună cu toate familiile lor, iar dacă se vor prezenta și alți locuitori din alte comune, să se procedeze la fel».

— Ce zici? — urmă mîncinosul. — Nu-i așa că parcă nici nu s'a schimbat nimic? Și totuși, pentru situația dumitale de mai târziu, această neînsemnată schimbare va avea o însemnătate covârșitoare.

Generalul, prostuț cum era, se lăsă dus de nas și nu băgă de seamă că aceste câteva cuvinte adăugate schimbau cu desăvârșire nu numai înțelesul, dar chiar și rostul ordinului.

El scrisese așa după cum îl sfătuisese Salines și încă în aceeași zi, un curier călare porni în goană spre Alba Iulia, spre a duce comisarului de războiu Ort-mayer, ordinul comandantului suprem al armatei din Ardeal.

Maiorul Salines își atinsese scopul pe deplin.

Acum se putea înapoia la Alba Iulia.

Dar mintea lui de o ticăloasă agerime îl ajută să găsească chiar și în felul cum fusese redactat ordinul către Ort-mayer, un izvor de bani.

Altul ar fi fost bun bucuros că a izbutit să smulgă ordinul pentru care și încasase cinci mii de fiorini.

Maiorul conte Salines însă nu se mulțumi. El vru mai mult...

A doua zi, când delegația din Hăpria se prezenta la secretarul guvernatorului, spre a vedea dacă Excelența Sa a aprobat audiența, li se spuse că guvernatorul i-ar primi cu dragă inimă, dar că a fost silit să plece grabnic din oraș.

Să se ducă însă liniștiți la comisarul de războiu, Ort-mayer din Alba Iulia, căci acesta a și primit poruncă să-i înscrie printre grăniceri.

Oricine își poate închipui bucuria bieților Români, când auziră că se dăduse poruncă pentru în-

rolarea lor, deci, pentru eliberarea lor din robie.

Iată, deci, cum, minciuna maiorului conte Salines avu măcar această parte bună că îngădui Românilor să afle cu siguranță, cum că împăratul s'a ținut de cuvânt și a dat poruncă pentru înscrierea lor printre grăniceri.

85. — A doua parte a minciunii lui Salines.

— Vă rog să mă iertați că v'am făcut să mă așteptați — zise maiorul Salines intrând în odaie și adresându-se lui Coriolan, cel îmbrăcat în straie călugărești și pandurului sub care se ascundea Horia — dar când vă voi spune de unde vin acum și ce am văzut, fără îndoială că mă veți ierta.

— Conte — răspunse, însă, Coriolan, nemulțumit de intrarea triumfală pe care și-o pregătise maiorul, deoarece îndărătul ei bănuia o înscenare, o minciună — în primul rând pe noi ne interesează să știm, cu ce vești ai venit dela Sibiu. Pentru a afla aceste vești am bătut zeci de leghe și deci, de ele te rugăm să ne vorbești mai întâi.

— Iarăși ai aerul că nu te încrezi în mine, boier Alecu — răspunse maiorul, cu glas muștrător. — Să nu-ți închipui că am uitat ce mi-ai spus când am plecat spre Sibiu !

— Conte — zise voinicul — te rog să mă crezi că aștept destul de trei ceasuri aici, pentru a nu mai avea răbdare să ascult ce ai crezut, sau ce crezi dumneata. Te rog deci, spune-ne și cât mai pe scurt, ce ai făcut la Sibiu ?

Salines se întunecă și primul lui gând fu să se arate revoltat de acest fel de a i se vorbi.

Pe urmă, însă, se gândi că omului, dela care lua bani și încă atât de mult, trebuie să-i mai înghiți câte odată unele toane, pentru a nu-l supăra.

El se prefăcu deci că nici n'a auzit ultimele cuvinte ale voinicului și urmă :

— Trei ceasuri de când aşteptaţi, iertaţi-mă, vă rog ! Dar când veţi auzi de unde viu şi ce am văzut, mă veţi ierta, sunt încredinţat.

Coriolan se ridică de pe scaun şi se pregătea să se răstească la maior.

Acesta, bănuind, însă, ieşirea, i-o luă înainte şi zise, repede :

— Închipuţi-vă, am văzut cu ochii mei înrolarea printre grăniceri, a celor dintâi zece Moţi !

Lui Coriolan i se opri în gât vorba aspră pe care se pregătea să i-o arunce, iar Horia rămase cu ochii mari deschişi, aţintiţi asupra lui Salines, ca şi când acesta ar fi vorbit despre vreo minune, despre un lucru care se petrecea odată la o mie de ani.

— Cum ai spus ? — murmură Coriolan, în prada unci emoţii nemărginite. — Conte, nu te înşeli ?

— Cătuşi de puţin ! — răspunse maiorul zâmbind şi mulţumit de efectul vorbelor sale. — Cei dintâi zece Moţi, aceia cari se găseau la Alba Iulia, aceia cari au fost cu mine la Sibiu, au fost înscrîşi printre grăniceri, împreună cu familiile lor, acum două ceasuri.

— Dar cum... cum ? făcu Coriolan, căruia nu-i venea să creadă, mai ales că el era încredinţat că maiorul este un ticălos, un mincinos, care născoceste adevărate basme, numai spre a stoarce bani dela el. — Cum au putut fi înscrîşi Moţii printre grăniceri, când nimeni nu cunoaşte ordinul împăratului, când acest ordin nici n'a fost publicat încă ?

— Foarte simplu — răspunse maiorul, cu acelaşi zâmbet de mulţumire de mai înainte. — Este adevărat că ordinul împărătesc n'a fost publicat şi tot atât de adevărat este că nici nu va fi publicat, deocamdată.

— Dar atunci... atunci cum de au fost înrolaţi Moţii ? întrebă Coriolan, nedumerit. — Conte, te rog vorbeşte mai lămurit, să te putem înţelege !

— Cu dragă inimă — răspunse mincinosul. —

Luați ole și ascultați, să vă spun prin ce am trecut și cum de am izbutit să servesc cauza românească, cu toate că am avut împotriva mea toată încăpățânarea Sașilor din Sibiu, despre cari cred că nu trebuie să vă mai spun, că sunt prietenii Ungurilor.

Coriolan și Horia se așezară iarăși pe scaune și așteptară cu înfrigurare povestirea maiorului.

Acesta luă loc și el și, după ce își aprinse o lulea de tutun, zise :

— După cum v'am spus dela început, secretarul baronului Bruckenthal era plătit de Unguri, cu câte cinci mii de fiorini, pe lună, pentru a nu publica ordinul împărătesc referitor la înrolarea Românilor în regimentele grănicerești. Tot după cum v'am spus, eu izbutisem să smulg dela secretar făgăduiala că, dacă îi plătesc eu cei cinci mii de fiorini, el va publica ordinul.

— Așa! — făcu Coriolan. — Mai departe?

— M'am dus deci la secretarul guvernatorului, de îndată ce am ajuns la Sibiu — reluă maiorul Salines — și i-am spus: Iată cinci mii de fiorini, pe cari ți i-am promis și, conform făgăduielii dumitale, te rog să aduci la cunoștința Moșilor, porunca Măriei Sale.

«Secretarul nici nu vru să se atingă de bani și vă mărturisese că am cam înghețat când am văzut asta.

— Dar de ce? — întrebă Coriolan. De ce, de vreme ce îți făgăduise aceasta?

— Să vedeți ! Sasul tot Sas rămâne, fie că race târg cu Ungurul, fie că se înțelege cu Românul — urmă Salines. — Și eu i-am pus aceeași întrebare, pe care mi-ai pus-o dumneata acum. De ce nu iei banii ? Oare nu ne-am înțeles așa ?

— Ne-am înțeles, firește — îmi răspunse Sasul — însă mai este un lucru: Dacă eu public ordinul împăratului, voi lua acești cinci mii de fiorini, pe cari mi i-ai adus acum și pe urmă m'am lins pe bot, pentru viitor. Pe când, dacă nu public ordinul, Un-

guri îi mi vor plăti în fiecare lună câte cinci mii de fiorini. Vezi dumneata, că este o mare deosebire între învoiala pe care o am eu cu Ungurii și târgul cu care mă îmbie Românii. Afară de asta, dela Unguri știu sigur că voi primi banii, cât timp ordinul va rămâne în sertarul meu. Pe câtă vreme dela **Români**, cari sunt mai săraci, cine știe dacă voi mai vedea cândva vreun ban? Și drept să-ți spun, odată ordinul adus la cunoștința multimei, odată ce eu nu-i mai am în mână cu nimic, ar fi și niște proști să-mi mai plătească banii în viitor.

«— Dar atunci ce-i de făcut? — îl întrebai eu. — Măcar de mi-ai fi spus dela început, știam și eu ce să vorbesc cu oamenii mei!

«— Asta o mai poți face și de acum înainte — fu răspunsul secretarului. — De altfel, de vreme ce Românii îți încredințează cinci mii de fiorini, înseamnă că sunt convinși de simțimintele dumitale și de vreme ce îți dau o asemenea însărcinare, mai înseamnă că în politica lor jocă un rol de căpetenie, așa că ai putea lua o hotărîre, fără să-i mai întrebi pe ei.

«Ce era să-i răspund, pentru a nu-l face să se retragă, să se răzgândească? — urmă Salines. — I-am spus că, firește, nu sunt eu cel din urmă din sfatul celor ce conduc destinele Românilor și că aștept propunerile lui, spre a vedea dacă sunt în măsură să iau sigur o hotărîre. Și iată ce mi-a spus el atunci:

«— Dragă conte, fiindcă vorbim de un târg, în care oricât, dar tot trebuie să avem puțină încrederea unuia în altul, voi fi foarte sincer cu dumneata și îți voi spune următoarele: Ungurii luptă din răspun-
terii să-l hotărască pe împărat să anuleze ordinul acesta. Cu prietenii pe cari îi au ei la Curtea din Viena, mai curând sau mai târziu, ordinul acesta tot va fi anulat.

«— Tocmai — i-am spus eu atunci, încântat că-mi dădea chiar el singur arma cu care să lup-

împotriva lui. — Atunci, cu atât mai mult trebuie să te folosești de oferta pe care ți-o fac eu în numele Românilor, deoarece în orice caz, dela Unguri nu vei mai primi suma de cinci mii de fiorini, decât un timp foarte scurt. Fiindcă, de vreme ce împăratul va anula ordinul, Ungurii nu vor mai avea pentru ce să-ți plătească banii.

«— Așa se pare! — zise secretarul, râzând. — Însă este un amănunt, pe care l-ai uitat.

«Ordinul de înrolare a Românilor, a sosit aici de două luni și încă nimeni nu știe despre el. De ce nu aș putea face același lucru și cu ordinul de anulare? Ungurii îmi vor spune că împăratul l-a trimis. Eu le voi răspunde că nu l-am primit încă. Și, amenințându-i că, neprimind ordinul de anulare îl voi publica pe cel dintâi, voi încasa și mai departe cei cinci mii de fiorini pe lună. Vezi, deci, că, orice s'ar întâmpla, această sumă îmi e asigurată dela Unguri, cel puțin pe un an de zile de acum înainte.

«— Să zicem că așa este! — i-am răspuns eu, urmă mincinosul. Dar tot nu pot să înțeleg încă, unde vrei să ajungi, cu acest discurs...

«— Vei înțelege îndată — zise secretarul. — Așa dar, asigurându-mi pe un an de zile venitul de cinci mii de fiorini pe lună, însemnează că în douăsprezece luni eu iau dela ei șazece de mii de fiorini.. E bine, dacă Românii îmi dau deodată șazece de mii de fiorini, atunci sunt gata să public ordinul împăratului, chiar mâine.

— Ei nebun! — strigă Horia, revoltat. — Dar își dă el seamă ce avere însemnează șazece de mii de fiorini? De unde să scoatem noi suma asta?

Coriolan îi făcu un semn lui Horia să nu se amestece și, temându-se că maiorul s'ar speria auzind că Românii nu au bani și, deci, el nu mai poate câștiga de pe urma lor, zise îndată:

— Dar chiar dacă am avea, ar trebui să fim ne-

bunî să-i dăm deodată şaizeci de mii de fiorini, fără să ştim ce se întâmplă a doua zi. Fiindcă, într'adevăr, se poate foarte uşor întâmpla ca Ungurii, prin stăruinţele lor la Viena, să-l înduplece pe împărat să retragă ordinul şi, atunci, până când să se ducă Horia la Măria Sa din nou, până când să-l hotărască să-şi ţină făgăduiala, însemnează că noi îl plătim pe domnul secretar, fără ca el să ne dea ceva în schimb.

— Intocmai la fel i-am vorbit şi eu — reluă Salines. — Şi, atunci, ticălosul secretar a ridicat din umeri şi mi-a spus:

— Dacă nu puteţi, atunci n'am ce să vă faci! Nimeni nu-mi poate cere ca de dragul ochilor Românilor să renunţ la şaizeci de mii de fiorini pe an.

«Am căutat să-l înlănţesc, am căutat să-i arăt că nici dela Unguri nu poate fi sigur că îşi va încasa banii un an întreg, dar ticălosul nu voia să audă.

«— De ce să dau eu vrabia din mână, pentru cea de pe gard? — îmi răspundea mereu.

În sfârşit, cu chiu, cu vai, l-am adus până acolo, încât să-mi facă următoarea propunere:

— Bine — zîse el — fiindcă văd că ţii neapărat la publicarea acestui ordin, adică, mai bine zis, la înrolarea Românilor ca grăniceri, iată ce-ţi propun: Ordinul nu-l voi publica. Nepublicarea lui va fi pentru mine o cheazăşie că Românii se vor ţine de cuvânt şi-mi vor plăti regulat cei cinci mii de forini pe lună. În schimb, voi da ordin comisarului de războiu Ortmyer, din Alba Iulia, să înroleze pe toţi Moţii, cari se vor prezenta la el şi vor cere să se facă grăniceri. În felul acesta fi voi avea eu în mână pe Români şi nu ei pe mine, deoarece ei au nevoie de mine şi nu eu de ei. În ziua în care nu-mi vor trimite cei şase mii de fiorini, voi retrage ordinul dat lui Ortmyer şi din ziua aceea niciun Român nu se va mai putea face grănicer.

**Cereţi mâine numărul 58 tuturor chioşcarilor şi
vanzătorilor de ziare — 2 lei exemplarul.**